

TIBOR TÁTYI

ZÁKLADNÁ ORGANIZÁCIA CSEMADOKU V ŠTÚROVE

Dejiny základnej organizácie

Mestská základná organizácia CSEMADOKu v Štúrove vznikla 24. apríla 1949. Spojili sa predovšetkým oduševnení ľudia, ktorí chceli spraviť niečo pre maďarskú kultúru, aby po upokojení sa zmätku, ktorý nastal po druhej svetovej vojne vytvorili podmienky pre organizované pestovanie maďarskej kultúry. Prvým predsedom organizácie bol *Florián Kovács*, podpredsedom *Vojtech Sipka*, tajomníčkou bola *Mária Béresová* a pokladníčkou bola *pani Fatterová*. Vedenie základnej organizácie CSEMADOKU tvorilo 14 osôb.

Prvé väčšie podujatie po vzniku základnej organizácie zorganizovali už 14. júna 1949, bol to večer s kultúrnym programom. Na jeseň toho istého roku zorganizovali Petőfiho večer a 26. novembra 1949 prvú Katarínsku zábavu. Ďalším významným medzníkom v živote organizácie bolo založenie divadelného súboru zásluhou *Vojtecha Sipku* v roku založenia základnej organizácie, čiže v roku 1949. V nasledujúcom roku, čiže v roku 1950 založili aj tanečný súbor. Spevokol založili ako tretí. Divadelný krúžok a spevokol sú s väčšími, či menšími prestávkami a napriek viacerým reorganizáciám činné do dnešných čias.

V rokoch nasledujúcich po založení základnej organizácie vystupovali členovia divadelného súboru najčastejšie na kultúrnych večeroch a v estrádnych programoch (hlavne v jednoaktovkách), ale na mnohých miestach vystupoval tanečný súbor, spevokol a medzitým vzniknutá hudobná skupina. Zo strany členov organizácie bol o vystúpenia jednotlivých krúžkov vždy veľký záujem, hlavne o vystúpenia divadelného súboru, ale aj spevokolu.

Základná organizácia CSEMADOKu v Štúrove pripisovala od svojho založenia veľký význam snahe o zachovanie ľudového umenia a ľudovej hudby a v rámci možností sa snažili o ich spopulárnenie. Toto potvrdzuje aj to, že pri základnej organizácii takmer nepretržite pôsobil ľudový tanečný súbor. Spomedzi týchto súborov bol najpopulárnejším súbor VASVIRÁG, ktorý bol stálym a takmer neodmysliteľným účinkujúcim okresnej speváckej a tanečnej slávnosti pod názvom

Stretnutie na brehu Ipľa, každoročne organizovanej v Ipolyszalka a samozrejme aj miestnych podujatí a slávností. Veľmi krátko, iba tri roky v rokoch 1986- 1989, fungovala aj ľudová hudobná skupina pod názvom *Rajcsúros* pod vedením *Ladislava Barátha* ml. Ale aj počas tohto krátkeho času dosiahli veľmi významné úspechy: v roku 1987 v celoštátnom finále súťaže „*Jarný vietor...*“ dosiahli strieborné ocenenie. Toto obdobie bolo aj obdobie úspechu tanečného súboru nielen v Maďarsku, ale aj medzi Maďarmi karpatskej kotliny. Počas ich existencie precestovali takmer celé Južné Slovensko a získali mnoho ocenení a ďalších pozvaní. Svoj najväčší úspech dosiahla základná organizácia v 80. rokoch, keď bol vo februári roku 1982 založený *Osvetový klub Bálinta Balassiho*, ktorý je v činnosti dodnes, síce už nie pod záštitou Csemadoku, ale pod záštitou Kultúrnej spoločnosti Štúrova a jeho okolia. Hlavnou úlohou tohoto klubu je organizácia kultúrnych aktivít a založenie takej spoločnosti, ktorá by oživila stagnujúci kultúrny a duchovný život mesta. S myšlienkou založiť klub prišiel štúrovský pedagóg *Michal Dávid*, ktorý sa stal vedúcim klubu. Na rozdiel od ostatných kultúrnych klubov sa Balassiho klub osvedčil ako životaschopný a trvalý. Výber mena – Bálint Balassi mal symbolickú funkciu, pretože tento veľký renesančný básnik bol s týmto regiónom úzko spätý (v Ostrihome ho smrteľne zranili), a k zámerom tohoto pomenovania patrilo aj vyjadrenie spojitosti osudov s tými, ktorí žijú na opačnej strane Dunaja.

Prvé vystúpenie klubu 8. februára 1982 bolo symbolické, *Peter Püspöki Nagy*, známy historik prednášal o dejinách Štúrova. Vedenie klubu prevzal v roku 1984 *Juraj Himmler*, ktorý od tej doby organizuje a vedie život klubu. Od roku 1986 každoročne organizuje Kultúrne dni Bálinta Balassiho, toto podujatie ponúka pestrý rad programov pre záujemcov z radu obyvateľov mesta a jeho okolia.

Život štúrovského CSEMADOKU v priebehu posledných desaťročí spetrovali obľúbené výlety, ktoré sa stali pravidelnými, návštevy divadiel a plesy. Úlohou plesov, presnejšie zisku z predaja vstupeniek, bolo aspoň čiastočne finančne zabezpečiť prácu organizácie. Od založenia organizácie až do roku 1980 organizovali pravidelne každoročne Katarínsku zábavu, ktorá sa v spoločnosti tešila veľkej obľube, ale z dôvodu poklesu návštevnosti sa hlavnou atrakciou roka stala fašiangová zábava. Maďarský ples, ktorý po prvýkrát zorganizovali v roku 1969 je však ešte stále veľmi obľúbený a príjem z neho významne prispieva k udržaniu finančnej stability organizácie.

Význam a úlohu CSEMADOKU od začiatku rozpoznali umelci žijúci v Štúrove, ktorí sa vždy snažili zapojiť do života organizácie. Vďaka nim sa zrealizovali mnohé významné predstavenia a výstavy.

Najznámejší spomedzi maliarov sú *Ludovít Simonyi*, *Ján Lábik* a *Alexander Bugyács*, ktorí vždy s radosťou vyhovelí žiadosti vedenia CSEMADOKu, či bola reč o výstave alebo o činnosti iného charakteru. Slávnemu hudobnému skladateľovi-rodákovi zo Štúrova *Ernestovi Zahovayovi* základná organizácia už zorganizovala tri autorské večery, každý jeden z nich s veľkým úspechom.

Súčasný pracovný podmienky organizácie, členstvo.

V súčasnosti má základná organizácia CSEMADOKu v Štúrove 548 prihlásených členov, z ktorých všetci platia ročné členské. Členský poplatok je jedným z významných zdrojov príjmu. Členské je možné zaplatiť formou zakúpenia členskej známky v hodnote 15,-, 25,-, 50,- alebo 100 korún. Podľa slov predsedníčky *Márie Boóczovej* veľkým problémom predstavuje nepretržitý pokles členov, získavanie nových členov na miesto zosnulých členov je veľmi ťažké a oslovenie mladej generácie obzvlášť. Ďalším problémom je, že členovia na dôchodku nie sú schopní platiť členský poplatok (v ich prípade poplatok predstavuje 15,-Sk), preto ich musia (aj keď s ťažkým srdcom) zo zoznamu členov vyškrtávať. Podľa *Márie Boóczovej* riešením by bolo, keby členovia po dovŕšení určitej vekovej hranice boli oslobodení od poplatku, alebo keby pre nich zaviedli čestné členstvo. V týchto otázkach však nemôže rozhodnúť základná organizácia, pretože toto rozhodnutie patrí k právomociam celoštátnej rady.

Na čele základnej organizácie stojí predseda, túto funkciu zastáva už vyššie spomínaná *Mária Boóczová*, podpredsedom je *Imrich Nagy*, pokladníčkou je *Mária Némethová* a post tajomníka zastáva *Terézia Búcsiová*. Vedenie organizácie zasadá pravidelne raz za mesiac v dome Csemadoku na brehu Béresu. Táto budova je vlastne sídlom základnej organizácie a od roku 1998 aj jej majetkom. Podľa slov *Márie Boóczovej* je prevádzka budovy, hlavne počas zimných mesiacov zaťažujúcou skúškou základnej organizácie.

Zo začiatku, kým v budove sídlila aj štúrovská pobočka novozámockej pobočky sietí kancelárií Združenia pre spoločné ciele, nemali ťažkosti s prevádzkovaním budovy, združenie totiž platilo nájomné, ktoré pokrývalo náklady na prevádzku. Niekoľko rokov však Združenie už neplatí nájomné a aj vybavovanie Maďarských preukazov je možné iba jeden deň v týždni- vo štvrtok. V dome Csemadoku sídlia: Okresný výbor CSEMADOKu, kancelária asistenta poslanca parlamentu *Ivana Farkasa* a knižnica základnej organizácie. Knižnica je otvorená jeden deň v týždni- v utorok, počet kníh je 1000 a sú prístupné pre každého, kto má záujem, nielen pre členov základnej organizácie.

Istú dobu odoberali aj periodiká, mysleli hlavne na dôchodcov, ale pre nedostatok záujmu táto aktivita zanikla. Budova Csemadoku je aj miestom skúšok speváckeho zboru Dúha, ale často tu organizujú svoje podujatia a skúšajú aj mládežnícke organizácie a kultúrne združenia. V čase parlamentných volieb s obľubou využíva budovu Strana maďarskej koalície pre svoju predvolebnú kampaň.

Podľa predsedkyne pre Csemadok predstavuje najväčší problém obstarávanie financií potrebných pre chod budovy Csemadoku a bola by veľmi rada, keby sa toto v budúcnosti vyriešilo. Bolo by to veľmi žiaduce, pretože plánujú rozširovanie priestorov budovy, divadelný krúžok fungujúci pri Csemadoku totiž bojuje s nedostatkom priestoru na uloženie rekvizít. Rekvizity a dekorácie potrebné k jednotlivým vystúpeniam skladujú v miestnom kultúrnom dome, toto však v každom prípade pokladajú za dočasné riešenie a v budúcnosti by potrebovali samostatnú miestnosť väčších rozmerov.

Štúrovská organizácia CSEMADOKU v súlade so svojimi cieľmi a základnými princípmi viackrát ročne organizuje podujatia kultúrneho charakteru. Ak postupujeme podľa kalendára, prvým takým podujatím v roku je Maďarský ples, ktorý tohto roku organizujú už po 39. krát. Tento ples je v kruhu členov veľmi populárny a láka aj mnoho zábavy chtivých obyvateľov okolia. Pretože tento ples budúci rok oslávi svoje 40. výročie, už teraz sa na túto príležitosť pripravujú. Nasledujúcou dôležitou udalosťou roka sú Balassihó dni, o ktorých už bola reč. V rámci Balassihó dní organizujú aj spomienkovú slávnosť pri príležitosti 15. marca, väčšinou vo veľkej sále kultúrneho domu. Každoročne v októbri je základná organizácia spoluorganizátorom konferencie o miestnych dejinách, ktorú organizuje regionálny kultúrny spolok LINES - ANAVUM. Základnej organizácii sa doposiaľ dvakrát podarilo vydať publikáciu podávajúcu čitateľom užitočné informácie o dejinách a živote CSEMADOKU. Vydávanie podobných publikácií by bolo žiaduce, ale aj v tomto, tak ako aj vo veci renovácie budovy Csemadoku zohráva dôležitú úlohu nedostatok peňazí.

Spevácky zbor Dúha fungujúci pri základnej organizácii CSEMADOKU v Štúrove

Spevácky zbor fungujúci pri základnej organizácii je vlastne rovnako starý ako základná organizácia sama, prvý zmiešaný spevácky zbor bol založený v roku 1950, a venoval sa predovšetkým ľudovej piesni. Vtedajším vedúcim zboru bol kantor *Koloman Tóth*. Tento spevácky zbor za rovnakých podmienok až na jednu dôležitú zmenu týkajúcu sa zboru v podstate fungoval do 80. rokov. Zmena nastala v roku 1964,

kedy na žiadosť miestneho vedenia zbor reorganizovali a so žiadosťou o vedenie súboru oslovili známeho štúrovského pedagóga Mikuláša Lengyelfalusiho, ktorý tejto žiadosti s radosťou vyhovel. Reorganizácia znamenala, že skúšky prebiehali pravidelne každý týždeň a zúčastňovalo sa ich 30- 35 členov zboru. Vstupovali hlavne na okresných súťažiach, mestských podujatiach a iných kultúrnych slávnostiach. Ich repertoár pozostával z ľudových piesní, klasických a moderných diel, ako aj z politických piesní, požadovaných vo vtedajších časoch. Poslednýkrát vystupovali na Celoštátnom festivale speváckych zborov v Nových Zámkoch.

Potom nasledovala dlhšia prestávka a v januári 1996 prišlo na podnet Márie Boóczovej k znovuzaloženiu speváckeho zboru pri CSEMADOKu pod názvom Dúha. Vedenie zboru na 15 mesiacov prevzal *Mikuláš Lengyelfalusi*, ktorý sa snažil využiť svoje skúsenosti s vedením predošlého zboru a tak sa snažil vytvoriť spevácky súbor na úrovni. Zhromaždilo sa 35 spevákov, po väčšine tých, ktorí pôsobili už v prvom zbere a v krátkom čase vytvorili oduševnený tím. Vedenie zboru 24. marca 1997 prevzala *Erika Janošovičnė Csomorová*, ktorá zastáva túto funkciu dodnes. Spevácky zbor vystupuje viackrát ročne, nielen na kultúrnych podujatiach v Štúrove a na výročných schôdzkach CSEMADOKu, ale aj v blízkom i vzdialenom okolí. Ročne absolvujú okolo 15-16 vystúpení, medzi ktorými sú aj stále miesta ako napríklad Festival pri Dunaji v amfiteátri zotavovne ARDEA v Kőbőlkúte, každoročne organizované medzinárodné stretnutie speváckych zborov v Dorog, alebo taktiež každoročne organizovaný pamätný deň Štefana Gyurcsa v Garamkövesd. Tradíciou zboru je aj každoročné vystúpenie v domove dôchodcov v Leléd tesne pred Vianocami a vystúpenie v rímsko-katolíckom kostole v Ipolyszalka začiatkom decembra na Nedeľu svätej rodiny. Pre spevácky zbor sú obzvlášť dôležité a pamätné vystúpenia, ktoré sa do jeho kroniky zapísali buď pre ich výnimočnosť alebo pre ich neopakovateľnosť. K týmto vystúpeniam patrí vystúpenie 3. septembra v miléniovom roku 2000, keď vystúpili v rámci miléniových slávností zorganizovanej slávnosti odhalenia náhrobného stĺpa v centre mesta a spevácky zbor Dúha vyzdvihol lesk týchto slávností. Pamätným sa stalo aj vystúpenie 15. augusta 2001 vo sviatok Nanebovzatia Panny Márie v ostrihomskej Bazilike, kde mali ako jediní zahraniční účastníci možnosť spievať pred Svätou korunou. 11. október toho istého roku je bol pre obyvateľov Štúrova veľmi významný deň, v ten deň totiž slávnostne odovzdávali nanovo postavený most Márie Valérie. Slávnostnú atmosféru vystupňovalo úspešné vystúpenie speváckeho zboru Dúha. Čo sa týka zahraničných vystúpení, hosťovali hlavne v Maďarsku, z týchto

vystúpení bolo veľmi významné vystúpenie v dňoch 18.-20. júla 2003 v Barcsone na slávnostiach zorganizovaných pri príležitosti 300. výročia Rákocziho boja o slobodu, kde vystúpili z bohatým programom-zo štrnástimi piesňami. Všetky významné udalosti týkajúce sa činnosti zboru a ich významné vystúpenia zachytáva kronika zboru, ktorú od roku 2001 vedie *Alžbeta Nagyová*, ktorá je zároveň aj stálou členkou speváckeho zboru.

Divadelný krúžok základnej organizácie

Divadelný krúžok fungujúci pri základnej organizácii CSEMADOKU má tiež dlhodobú tradíciu, bol založený v roku 1949 pod vedením ešte stále aktívneho *Vojtecha Sipku*. Premiéra ich prvej hry- drámy s názvom *Korene* sú hlboké bola v roku 1950 a režíroval ju *Vojtech Sipka*. Neskôr, hlavne po smrti prvého režiséra, vzniklo veľa viac či menej úspešných divadelných krúžkov, vtedy stúpol aj počet režisérov, ale presné údaje týkajúce sa hlavne mien režisérov a času premiér podľa slov *Jána Paulovicsa*, aktívneho člena divadelného krúžku a jeho kronikára, nie je možné nájsť. Podľa jeho slov a podľa údajov zachytených v kronike, bolo v prvom období, ktoré trvalo od roku 1949 do roku 1966, zahraničných 16 premiér hier a v tomto období pôsobilo 9 režisérov. Spomedzi úspechov toho obdobia je obzvlášť významný úspech dosiahnutý v Banskej Bystrici v roku 1950 na festivale amatérskeho divadla, kde vystúpili z ich prvou hrou *Korene* sú hlboké s ako jedinou maďarsky hranou hrou a získali mimoriadnu cenu poroty a cenu za najlepší ženský herecký výkon v podaní *Marty Weiszovej*.

Vo fungovaní základnej organizácie CSEMADOKU v Štúrove a jeho divadelného krúžku nastali veľké zmeny v roku 1977, kedy sa na čelo základnej organizácie dostalo nové vedenie. Na želanie členov museli obnoviť činnosť divadelného súboru. Tak sa aj stalo, veci sa chopili *František Mácsai*, *Ladislav Kremmer* a už viackrát spomínaná *Mária Boóczová*, pomocou ktorých sa podarilo zhromaždiť oduševnených a talentovaných amatérskych hercov. Súbor ešte v tom istom roku začal s nácvikom ich prvého vystúpenia. Po premiére jedného kabaretu a dvoch činoherných komédií, členovia žiadali, aby divadelný súbor hral hlavne hudobné veselohry. Tejto žiadosti organizátori vyhovelí a tak sa divadelný súbor od roku 1978 zamerával na hranie hudobných komédií. Prirodzene, za ten čas vystupovali na mnohých miestach a dosiahli veľa úspechov, spomedzi ktorých musíme spomenúť frašku uvedenú v roku 1984 pod názvom *Pán doktor z dielne Molnára- Zerkovitz*, ktorá na Jókaiho dňoch získala cenu za najlepšiu hudobnú hru a *Beáta Sókyová* získala cenu za najlepší ženský herecký

výkon. Najväčší úspech v poslednom období dosiahol súbor novou veselohrou Kaviár a šošovica, ktorú porota na Jókaiho dňoch ocenila cenou za vynikajúce dielo. Na záver musíme v súvislosti s činnosťou súboru poznamenať, že súbor bude v roku 2008 oslavovať 30. výročie svojho znovuzaloženia, na oslavu ktorého sa už teraz horúčkovito chystajú členovia aj skupina amatérskych hercov hrajúcich v súbore.

Zhrnutie

Obdobie, ktoré uplynulo po vzniku základnej organizácie CSEMADOKu ukázalo, že základná organizácia a jej členovia majú za sebou úspešné časy. Napriek z času na čas sa objavujúcich ťažkostiam a finančným problémom si organizácia zachovala kontinuitu, a napriek klesajúcemu počtu členov je v živote základnej organizácie stále prítomné zdravé jadro schopné povzniesť sa nad problémy, na ktoré sa vedenie môže vždy spoľahnúť.

Ďalším pozitívom je schopnosť obnovy kultúrnych skupín pracujúcich pri základnej organizácii- speváckeho zboru, divadelného súboru. Táto schopnosť bola z času na čas potrebná v dôsledku osobných, politických a iných zmien.

Najhorúcejším problémom, čo vyplynulo aj zo štúdií, je zabezpečenie prevádzky budovy Csemadoku nachádzajúcej sa na brehu Béres v Štúrove, hlavne počas zimných mesiacov, kedy zabezpečenie financií na vyplatenie niekoľkotisícového inkasa spôsobuje vedeniu nemalé ťažkosti. Finančné prostriedky na zabezpečenie chodu Csemadoku na celý rok pochádzajú z maďarských plesov, zo zisku z predaja členských známok a z každoročnej podpory od samosprávy. Ako ďalšie zdroje finančného príjmu využívajú možnosti žiadosti o dotácie, hlavne na zabezpečenie podujatí. Základná organizácia má veľmi dobré vzťahy s miestnym kultúrnym domom a so základnými organizáciami CSEMADOKu v Ebed, Ipolyszalka, Nagyker, Garamkövesd, čo dokazujú časté vzájomné návštevy a vystúpenia.

V živote základnej organizácie majú veľmi významnú úlohu jednotlivé výročia, napríklad minulý rok oslavoval spevácky zbor Dúha 10. výročie svojho znovuzaloženia. Na budúci rok, v januári 2008 príde na rad 30. výročie znovuzaloženia divadelného súboru a na budúci rok tiež po 40. krát zorganizujú už toľko spomínaný Maďarský ples. Vďaka zdravému jadrú členov Csemadoku zúčastňujúceho sa práce speváckeho zboru aj divadelného súboru a v neposlednom rade aj vďaka obetavej práci vedenia môže základná organizácia CSEMADOKu v Štúrove dúfať v to, že napriek ťažkostiam, ktoré sa môžu objaviť v nasledujúcich desaťročiach, bude ďalej nezlomne fungovať a plniť svoju úlohu.